

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas sayısı:1969/64

Karar Sayısı:1969/69

Karar günü:4/12/1969

Resmi Gazete tarih/sayı:2.2.1970/134/15

İtiraz yoluna başvuran : Keban Asliye Ceza Mahkemesi.

İtirazın konusu : 4/4/1929 günlü ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun değişik 124. maddesinde de yer alan ve kimi sorgu hâkimi kararlarının, Asliye Ceza Mahkemesi Başkanının veya hâkiminin onayı ile geçerli olacağına ilişkin bulunan hükmün, Anayasa'nın 132. maddesine aykırı olduğu yolunda Cumhuriyet Savcısınca ileri sürülen görüşü mahkeme de benimsemiş ve Anayasa'nın 151. maddesine dayanılarak Anayasa Mahkemesine başvurulmuştur.

OLAY:

Evrakta sahtecilik suçundan ötürü sanık hakkında Keban Sorgu Hâkimliğince yapılan ilk soruşturma sonunda, son soruşturmanın açılmasına haklı gösterecek delil elde edilmediği gerekçesiyle, yargılamanın önlenmesine dair verilen karar, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 124. maddesi uyarınca, gönderildiği asliye ceza hâkimi tarafından onanmadığından sorgu hâkimi, sanık hakkında Türk Ceza Kanununun 343/1. maddesi uygulanmak üzere son soruşturmanın Elâzığ Ağır Ceza Mahkemesinde açılmasına 10/8/1968 gününde 1968/6 - 13 sayılı ile karar vermiş ve bu mahkemenin görevsizlik kararına üzerine iş Keban Asliye Ceza Mahkemesine gelerek 1968/61 esas sayısını almıştır. Bu mahkemede duruşmalar yapıp soruşturma tamamlandıktan sonra 18/11/1969 günlü oturumda kendisine esas üzerinde söz verilen Cumhuriyet Savcısının Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun, olaya ilişkin değişik 124. maddesinin ikinci fıkrası hükmünün Anayasa'ya aykırı olduğu yolunda ileri sürdüğü görüşü benimseyen mahkeme İptal istemi ile Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca yapılan ilk inceleme toplantısında;

İşin, niteliği bakımından başka güne bırakılması gerekli görülmemek üzere Asliye Ceza Mahkemesinin 18/11/1969 günlü ve 1968/61 sayılı gerekçeli kararı ve ekleri, konu ile ilgili öteki metinler okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Anayasa'nın 151. maddesinin birinci fıkrasında "Bir dâvaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanunun hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddî olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar dâvayı geri bırakır" denilmekte ve aynı hüküm 22/4/1962 günlü ve 44 sayılı Kanunun 27. maddesinde de tekrarlanmış bulunmaktadır.

İtiraz yoluna başvuran Keban Asliye Ceza Mahkemesinin bakmakta olduğu 1968/61 esas sayılı dâvada Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun değişik 124. maddesinin ikinci fıkrasını uygulaması söz konusu olamaz. İlk soruşturma evresine ilişkin olan bu hüküm iş mahkemeye gelmeden çok önce sorgu hâkiminin yargılamanın önlenmesi kararını onamayan asliye ceza hâkimince uygulanmıştır. Daha sonra sorgu hâkimi yeni bir karar vermiş; dâva ağır ceza mahkemesine ve oradan da görevsizlik kararı üzerine, asliye ceza mahkemesine intikal etmiş; bu

Esas sayısı:1969/64
Karar Sayısı:1969/69

mahkemede de duruşma Cumhuriyet Savcısının esas üzerindeki düşüncesini bildirme evresine geldikten sonra Anayasa'ya aykırılıktan söz edilmiştir.

Şu duruma göre Anayasa'nın 151. ve 44 sayılı Kanununun 27. maddelerine uymayan başvurmanın yetki yönünden reddi gerekir. Recai Seçkin bu görüşe katılmamıştır.

SONUÇ:

Yukarıda açıklanan nedenlerden ötürü Anayasa'nın 151. ve 44 sayılı Kanununun 27. maddelerine uymayan başvurmanın yetki yönünden reddine üyelerden Recai Seçkin'in karşı oyu ile ve oyçokluğuyla 4/12/1969 gününde karar verildi.

Başkanvekili
Lütfi Ömerbaş

Üye
Feyzullah Uslu

Üye
Ahmet Şeref Hocaoğlu

Üye
Fazlı Öztan

Üye
Celalettin Kuralmen

Üye
Hakkı Ketenoğlu

Üye
Fazıl Uluocak

Üye
Sait Koçak

Üye
Avni Givda

Üye
Şahap Arıç

Üye
İhsan Ecemiş

Üye
Recai Seçkin

Üye
Ahmet Akar

Üye
Halit ZARBUN

Üye
Muhittin Gürün

KARŞI OY YAZISI

1) Her hâkim kendisine gelmiş bulunan dâvanın usulüne uygun olarak açılmış olup olmadığını ve işin kendisine gelmeden usul kurallarına uygun bulunup bulunmadığını incelemekle ödevlidir. Burada asliye mahkemesine gelen dâva ağır ceza mahkemesinin görevsizlik kararıyla gelmiş bulunmakta ise de işin mahkemeye gelmesinde etken olan temel karar, sorgu hâkimince verilmiş bulunan son soruşturmanın açılması karardır; buna göre mahkeme bu kararın dahi hukuka uygun bulunup bulunmadığını incelemekle ödevlidir. Olayda son soruşturmanın açılması karan

Esas sayısı:1969/64
Karar Sayısı:1969/69

sorgu hâkimince dik soruşturmanın bitiminde verilmiş olmayıp ilk soruşturmanın sonunda verilen son soruşturma açılmasına yer olmadığına ilişkin karar Ceza Yargılama Usulü Yasasının 124. maddesi uyarınca asliye hâkimince onanmış olması sonucunda ortaya çıkan hukukî zorunluk dolayısıyla verilmiştir. Bu durumda verilen son soruşturmanın açılması kararının hukuka uygun olup olmadığına incelenmesi sırasında Ceza Yargılama Usulü Yasasının 124. maddesinin asliye ceza hâkimince de incelenip uygulanması, kaçınılmaz bir zorunluktur. Çoğunluk kararında yazıldığı üzere, anılan maddenin sorgu hâkimince uygulanmış olup artık asliye ceza mahkemesince uygulanma yeri kalmadığı yollu görüş dâvanın esas üzerinde karar verecek hâkimin, dâvanın açılışı ve kendisine ulaştırılışı bakımından hukuka uygunluk koşullarının gerçekleşmiş olup olmadığına inceleme ödevinin yok sayılması anlamına gelmektedir ki böyle bir anlayış, usul kurallarıyla bağdaştırılamaz. Nitekim, uygulamada, memurlara özgü yargılama usulü uygulanmaksızın sorgu hakimlerince verilen son soruşturma kararları üzerine mahkemelere gelen memur dâvalarına bakılıp karar verilmesi durumlarında dâvanın mahkemeye gönderilmesindeki usule aykırılık nedeniyle kararların bozulmakta olması gibi olaylar mahkemenin dâvanın kendisine gelmesindeki işlemleri incelemekle ödevli olduğunu gösterdiği gibi Ceza Usulü Yasasının değişik 173. maddesindeki (Bu talepname, mahkemenin selâhiyetli bulunmaması, hukuku amme dâvasının kabule şayan olmaması veya işin ilk tahkikata tabi mevaddan bulunmaması yahut suçun cezayı müstelzim olmaması sebeplerinden birine müstenit olarak reddolunabilir. Ret kararı sorgu hâkimi tarafından verilir. Karar verilmezden evvel maznun dinlenilebilir.) kuralı gereğince sorgu hâkimine yükletilmiş bulunan dâva koşullarını ve dâvanın kendisine getirilme işlemlerini inceleme ödevinin, dâvanın esası üzerinde karar vermekle yükümlü bulunan asliye ceza hâkimine dahî öncelikle, yükletilmiş sayılmasını gerekli kılmaktadır. Öğreti alanında da esas dâvaya bakan hâkimin dâva koşullarını ve işin kendisine gönderilmesi işlemlerini inceleyeceği ve esasa girmezden önce dâvayı sonuçlandıran red veya düşme kararları vereceği görüşü savunulmaktadır. (Profesör Nurullah Kunter - Ceza Mahkemesi Hukuku- 3. Bası - Doğan Kardeş Matbaacılık sanayii A.Ş. Basımevi - İstanbul 1967 S. 578, N. 463 ve Özellikle "Diğer taraftan son soruşturmanın açılması kararı da gerektiğinde reddolunabilmeli kabul edildikten sonra da gerektilçe yargılamanın ilerlemesine engel olan kararlar verilebilmelidir." sözleri - Dr. Faruk Erem - Ceza Usulü Hukuku - 2. Bası. Ajans -Türk Matbaacılık sanayi, Ankara 1968 S. 252 başları.)

2) Anayasa Mahkemesi, dâvayı açan savcının kendisine Bakanlıkça geçici yetki verilmiş bir savcı olması durumunda dâvaya bakan hâkimin savcıya geçici yetki verilmesine ilişkin yasa kuralını dâvada uygulayacağı bir hüküm saymış iken bu kararda aynı ilkeyi benimsememiş olmasının hukukî bir dayanağı yoktur ve iki karar arasında açık bir çelişme vardır. (Anayasa Mahkemesinin esas 1969/9, karar 1969/38 sayılı, 24/6/1969 günlü henüz yayınlanmamış kararı).

3) Anayasa Mahkemesi, Anayasa'ya aykırı kuralların hukuk düzeninden ayıklanması ereği ile kurulmuştur. Anayasa'nın 151. maddesiyle benimsenen kuralda konulan "mahkemenin belli dâvada uygulayacağı yasa kuralı" için Anayasa Mahkemesine başvurabilme sınırlandırılması, ancak mahkemelerin baktıkları dâva ile ilgili olmıyan kurallar için Anayasa Mahkemesine başvurmalarını önlemek amacını gütmektedir. Burada ise, mahkememize incelettirilmek istenilen kuralın. Asli ye Ceza Hâkiminin bakmakta olduğu dâva ile açıkça ilgisi bulunduğu, dâvanın mahkemeye getirilmesi işlemine başka deyimle son soruşturmanın açılması kararına temel olan bir kural bulunduğu ve mahkemenin işin kendisine gönderilmesi kararının geçerliliğini incelemekle ödevli olduğu, yukarıda açıklanmıştır. İmdi çoğunluğun görüşü, Anayasa'nın 151. maddesindeki uygulanacak hüküm sınırlandırmasının konuluş ereğine ve ayrıca mahkemenin kuruluşuyla güdülen ereğe dahi aykırıdır.

Sonuç : Açıklanan nedenlerle Anayasa'ya uygun görmediğim çoğunluk kararına karşıyım.

Esas sayısı:1969/64
Karar Sayısı:1969/69

Üye
Recai Seçkin